

STORTINGET

Innst. 229 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra næringskomiteen

Dokument 8:66 S (2020–2021)

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Emilie Enger Mehl, Liv Signe Navarsete, Geir Pollestad og Marit Knutsdatter Strand om å kutte i kvotene for tollfri import av jordbruksvarer fra EU etter brexit

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

1. Stortinget ber regjeringen gå i forhandlinger med EU med mål om å redusere tollfrie kvoter for import av landbruksvarer fra EU til Norge etter brexit.
2. Stortinget ber regjeringen avvise nye forhandlinger som tar sikte på videre liberalisering av handelen med landbruksprodukter etter artikkel 19 eller andre bestemmelser i EØS-avtalen.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsunn Lyngedal, Cecilie Myrseth, Nils Kristen Sandtrøen og Terje Aasland, fra Høyre, Margunn Ebbesen, Guro Angell Gimse, Kårstein Eidem Løvaas og Tom-Christer Nilsen, fra Fremskrittspartiet, Morten Ørsal Johansen og Bengt Rune Strifeldt, fra Senterpartiet, Geir Adelsten Iversen og lederen Geir Pollestad, fra

Sosialistisk Venstreparti, Torgeir Knag Fylkesnes, fra Venstre, André N. Skjelstad, og fra Kristelig Folkeparti, Steinar Reiten, viser til representantforslaget, Dokument 8:66 S (2020–2021), om å kutte i kvotene for tollfri import av jordbruksvarer fra EU etter Brexit. Forslaget er begrunnet med Storbritannias uttreden av EU. Forslagsstillerne mener at brexit fører til at grunnlaget for fastsatte kvoter for eksport av jordbruksvarer fra EU til Norge endres og svekkes.

Komiteen viser til statsrådets uttalelse i brev dattert 17. desember 2020 (vedlagt innstillingen), der statsråden peker på at Storbritannias uttreden av EU ikke endrer de avtalene Norge har inngått med EU når det gjelder handel med jordbruksvarer, herunder avtaler inngått etter EØS-avtalens artikkel 19. Statsråden viser til at dette er avtaler som er inngått av Stortinget.

Komiteen merker seg også statsrådets presisering om at for ost spesielt er kvoten på 299 tonn i den midlertidige avtalen tatt fra den opprinnelige kvoten på 2 480 tonn som ble etablert for innførsel av ost fra EU, og som er bundet i WTO. Denne er en del av den samlede kvoten for ost fra EU på 8 400 tonn, og i motsetning til hva som gjelder for kvotene Norge har bilateralt med EU, gjør WTO-bestemmelsene det mulig å splitte WTO-kvoten, slik at Storbritannia ved sin uttreden av EU tar med seg en andel basert på historisk handel. Den britiske ostekvoten på 299 tonn vil gå i fratregk fra EUs WTO-kvote på ost.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til Granavolden-plattformen, der det fremgår at regjeringen vil sikre EØS-avtalen som bærebjelke for norske arbeidsplasser og verdiskaping. Disse medlemmer påpeker at regjeringen legger til grunn EØS-avtalen og de øvrige avta-

lene med EU som ramme for Norges forhold til Europa. Disse medlemmer mener at tilgangen til det indre markedet gjennom EØS-avtalen gir norsk næringsliv forutsigbarhet og mulighet til å selge sine varer og tjenester. Disse medlemmer vil fremheve regjeringens aktive europapolitikk, som tar sikte på å øke norsk innflytelse over beslutninger som påvirker norske interesser. Disse medlemmer påpeker at et velfungerende importvern er en del av bærebjelkene for det norske landbruket, sammen med samvirkebaserte ordninger, forhandlingsinstituttet med årlige jordbruksoppgjør og en eiendomspolitikk for å sikre den selveiende bonden.

Disse medlemmer vil påpeke at regjeringen ønsker et aktivt og lønnsomt jordbruk over hele landet, der inntektsmuligheten også sikres for ulike bruksstørrelser. Disse medlemmer mener at et velfungerende og forutsigbart importvern nettopp er en forutsetning for å sikre dette, og disse medlemmer bemerker at regjeringen ivaretar interessene til norsk jordbruk og velfungerende importvern, i bilaterale og multilaterale handelsforhandlinger.

Disse medlemmer mener at forslagsstillerne ikke har vurdert hvordan EU vil stille seg til et krav om de innrømmelsene forslagsstillerne krever. Gitt ordlyden i artikkel 19 mener disse medlemmer at det har liten hensikt å kreve reforhandlinger av avtaler med EU. Ingen av de tre tidligere inngåtte avtalene med EU, iverksatt i 2003, 2012 og i 2018, inneholder klausuler om endring av handelsbestemmelser dersom et land skulle tre ut av EU. Disse medlemmer vil for øvrig påpeke at de tre inngåtte avtalene er ulike i både innretning og i omfang. Avtalen fra 2018 er den klart «minste», og økningen av ostekvoten på 1 200 tonn var også betydelig mindre enn under avtalen inngått av den rød-grønne regjeringen i 2012 på 2 700 tonn.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til statsrådets brev til komiteen, dater 17. desember 2020, der det slås fast at Storbritannias uttreden av EU ikke endrer de avtalene som Norge har inngått med EU når det gjelder handel med landbruksvarer, herunder avtaler inngått etter EØS-avtalens artikkel 19. Dette er avtaler som er vedtatt av Stortinget.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at forslagsstillerne foreslår at Norge skal avvise nye forhandlinger under artikkel 19. Disse medlemmer viser til at Norge etter artikkel 19 er forpliktet til å gjennomgå handelen med landbruksvarer hvert annet år, og disse medlemmer mener en slik gjennomgang må danne grunnlaget for hvordan man vurderer behovet for forhandlinger.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, understreker betydningen av et

sterkt og reelt tollvern for å kunne sikre norsk landbruk over hele landet. Flertallet mener at regjeringen i kommende forhandlinger med EU, de såkalte artikkel 19-forhandlingene, i størst mulig grad må skjerme norsk landbruk, og forutsetter også at det i framtidige forhandlinger vektlegges at britene ikke lenger er en del av det indre marked.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet på sikt vil arbeide for å fjerne tollvernet på landbruksvarer og andre handelsbarrierer. Disse medlemmer mener at høye tollsatser og beskyttelsesregimer er konkurransevridende, begrenser vareutvalget og gir høyere priser for forbrukerne. Dette gjelder særlig på matområdet. Disse medlemmer mener derfor at tollkrav og beskyttelsesregimer på landbruksprodukter ikke er til forbrukernes beste. Disse medlemmer ønsker å modernisere landbrukets rammevilkår ved å erstatte politiske reguleringer og begrensninger med næringsfrihet, og slik legge til rette for at bonden selv skal kunne utvikle sin virksomhet. Disse medlemmer mener at også norske bønder skal kunne bruke de mulighetene et friere matmarked og handel gir.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at et velfungerende importvern er en bærebjelke i norsk landbruk. En avvikling av importvernet vil føre til en dramatisk reduksjon av norsk matproduksjon, både i primærjordbruket og i næringsmiddelindustrien. Dette vil særlig gå ut over sysselsetting, bosetting og aktivitet i distriktene.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til viktigheten av at det er balanse mellom de avtalene som er inngått mellom Norge og EU. Når denne balansen endres negativt for Norge, må det bli tatt politiske initiativ for å gjenopprette balansen. Det kan være naturlig å se for eksempel EØS-midler og EUs markedsadgang for jordbruksvarer som betaling for vår tilgang til EUs indre marked. Når Storbritannia går ut av EU, reduseres det markedet som EØS-avtalen gir oss tilgang til med om lag 70 millioner mennesker.

Disse medlemmer mener denne endringen må utløse en reforhandling av kvotene. Det er ikke relevant for vurderingen om bruken av kvotene har skjedd fra Storbritannia eller EU-land. Det avgjørende spørsmålet er størrelsen på markedet som importkvotene gir oss adgang til.

Disse medlemmer understreker at det ikke etterlyses en forhandling etter artikkel 19, men en justering av kvotene som følge av Storbritannias uttreden av EU. Disse medlemmer ønsker ikke en ytterligere liberalisering av handelen med jordbruksvarer.

Disse medlemmer har vanskeligheter med å se hvorfor en reduksjon av EU-markedet skal gi EU grunnlag for å kreve reforhandling etter protokoll 3. Det er heller ingen historiske holdepunkter for at forhandlinger etter artikkel 19 utløser forhandlinger etter protokoll 3.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gå i forhandlinger med EU med mål om å redusere tollfrie kvoter for import av landbruksvarer fra EU til Norge som følge av brexit.»

«Stortinget ber regjeringen avvise nye forhandlinger som tar sikte på videre liberalisering av handelen med landbruksprodukter etter artikkel 19 eller andre bestemmelser i EØS-avtalen.»

Disse medlemmer viser til at innrømmelser gitt i forhandlingene etter artikkel 19 kommer på toppen av tidligere innrømmelser. Det vil altså være slik at økningen i ostekvoten på 1 200 tonn kommer i tillegg til de 2 700 tonn ost som er gitt i tidligere forhandlinger. Disse medlemmer mener under enhver omstendighet at Storbritannias utreden av EU forrykker balansen til fordel for EU, og at det er mindre grunn til å godta en ytterligere liberalisering av handelen med landbruksprodukter.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det verken i selve artikkel 19 i EØS-avtalen eller i den konkrete avtalen som ble inngått som følge av forrige artikkel 19-runde, finnes hjemmel for å redusere tildelte kvoter hvis ett eller flere medlemsland forlater unionen.

Flertallet viser til at det ikke er mulig for norske myndigheter å justere kvotene uten at dette skjer gjennom artikkel 19-forhandlinger. Dersom Norge ber om konsultasjoner om størrelsen på importkvotene til Norge, vil dette fra motparten EU fort bli utvidet til ordinære forhandlinger i samsvar med ordlyden i artikkel 19 om toårige gjennomganger med sikte på ytterligere liberalisering. Flertallet viser til at landbruks- og matministeren i sitt brev til Stortinget omtaler protokoll 3-forhandlinger ved å peke på at norske myndigheter har stått opp for norsk landbruk gjennom å avvise forhandlinger etter protokoll 3 på tross av ønske fra EU.

Flertallet viser til at når det gjelder ost, har regjeringen splittet EUs WTO-kvotepågang gjennom å tildele Storbritannia en importkvote på 299 tonn ost og samtidig redusere EUs kvote med tilsvarende volum. Dette har EU akseptert.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser for øvrig til at regjeringen har stått opp for et velfungerende importvern i flere ulike runder de siste årene. Frihandelsavtalen med Mercosur, som er store eksportører av storfekjøtt, ble inngått uten økte innrømmelser på storfekjøtt. Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti kan heller ikke se bort fra at denne regjeringen i artikkel 19-forhandlinger med EU har økt importkvotene både på ost og kjøtt med mindre enn det den rød-grønne regjeringen gjorde i 2012.

Uttalelse fra utenriks- og forsvarskomiteen

Næringskomiteen sendte 2. februar 2021 utkast til innstilling til utenriks- og forsvarskomiteen som i brev av 10. februar 2021 uttalte følgende:

«Utenriks- og forsvarskomiteen, slutter seg til næringskomiteens utkast til innstilling til Dokument 8:66 S (2020–2021), og har for øvrig ingen merknader.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen gå i forhandlinger med EU med mål om å redusere tollfrie kvoter for import av landbruksvarer fra EU til Norge som følge av brexit.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen avvise nye forhandlinger som tar sikte på videre liberalisering av handelen med landbruksprodukter etter artikkel 19 eller andre bestemmelser i EØS-avtalen.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:66 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Emilie Enger Mehl, Liv Signe Navarsete, Geir Pollestad og Marit Knutsdatter Strand om å kutte i kvotene for tollfri import av jordbruksvarer fra EU etter brexit – vedtas ikke.

Oslo, i næringskomiteen, den 11. februar 2021

Geir Pollestad

leder

Steinar Reiten

ordfører

DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT

Statsråden

Næringskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref
HM/fg

Vår ref
20/1716-

Dato
17. desember 2020

Dokument 8:66 S (2020-2021) om å kutte i kvotene for tollfri import av jordbruksvarer fra EU etter brexit

Jeg viser til Næringskomiteens oversendelse 9. desember 2020 av representantforslag fra stortingsrepresentantene Emilie Enger Mehl, Liv Signe Navarsete, Geir Pollestad og Marit Knutsdatter Strand om å kutte i kvotene for tollfri import av jordbruksvarer fra EU etter brexit. Komiteen ber om Landbruks- og matdepartementets vurdering av representantforslaget.

Representantene har fremmet følgende to forslag:

1. *"Stortinget ber regjeringen gå i forhandlinger med EU med mål om å redusere tollfrie kvoter for import av landbruksvarer fra EU til Norge etter brexit"*

og

2. *"Stortinget ber regjeringen avvise nye forhandlinger som tar sikte på videre liberalisering av handelen med landbruksprodukter etter artikkel 19 eller andre bestemmelser i EØS-avtalen".*

Storbritannia trådte formelt ut av EU 31. januar 2020. Overgangsordningen som ble etablert i forbindelse med britenes uttrekkesavtale med EU, innebærer imidlertid at handel mellom Norge og Storbritannia, for alle praktiske formål, går som tidligere frem til 31. desember 2020. Når denne overgangsordningen er over, mener forslagsstillerne at grunnlaget for fastsatte kvoter for eksport av jordbruksvarer fra EU til Norge endres og svekkes.

Jeg vil innledningsvis understreke at Storbritannias utreden av EU ikke endrer de avtalene som Norge har inngått med EU når det gjelder handel med landbruksvarer, herunder avtaler

inngått etter EØS-avtalens artikkel 19. Dette er avtaler som er vedtatt av Stortinget. Tilsvarende endrer heller ikke Storbritannias uttreden avtaler som Norge har inngått med EU på andre handelsområder.

Representantene legger til grunn for sitt forslag en forventning om at EU vil akseptere at importkvotene for landbruksvarer til Norge kan reduseres når Storbritannia går ut av unionen. Det er i forslaget ikke gjort noen vurderinger av hvordan EU vil stille seg til et krav om slike innrømmelser. Avtalene er inngått med EU, ikke med de enkelte EU-medlemmer.

Skiftende regjeringers erfaringer de siste tiårene er at EU ønsker økt markedsadgang til Norge for landbruksvarer. Jeg vil videre vise til at ingen av våre avtaler om handel med landbruksvarer, heller ikke de tre inngåtte artikkel 19-avtalene fra henholdsvis 2003, 2012 og 2018, har bestemmelser om endring av handelsbetingelser, som f.eks. importkvoter, i tilfelle et medlemsland skulle forlate EU.

Regjeringen mener på denne bakgrunn at det har liten hensikt å kreve reforhandlinger av eksisterende avtaler med EU om handel med landbruksvarer på bakgrunn av Storbritannias uttreden av EU.

Forslagsstillerne viser til at Storbritannia er en av verdens største økonomier og utgjorde en betydelig andel av samlet BNP i EU, også knyttet til handel med landbruksvarer. Her må det understrekes at handelen med landbruksvarer mellom Norge og Storbritannia har vært relativt beskjeden. Vi importerte i 2019 landbruksvarer for 2,6 mrd. kroner fra Storbritannia av en total import fra EU på 45 mrd. kroner. Importen fra Storbritannia utgjør dermed om lag 4 prosent av vår samlede handel med landbruksvarer med EU.

For de varene som omfattes av importkvotene fastsatt i artikkel 19-avtalene, er andelen enda lavere. Norge har i dag 36 importkvoter for landbruksvarer fra EU. I perioden 2014-2016 ble det importert landbruksvarer fra Storbritannia under kun fem av disse kvotene: ost, pølser, hønseegg, eplejuice og eplekonsentrat og poteter, og halvfabrikata til fremstilling av snacks. Importen var dels marginal med et kvantum på 4 tonn pølser, 1 tonn hønseegg, 14 tonn eplejuice og eplekonsentrat, 560 tonn poteter og halvfabrikata til snacks, samt 299 tonn ost.

Jeg vil her vise til at Norge og Storbritannia er enige om en midlertidig vareavtale som vil gjelde fra sluttidspunktet for overgangsavtalen Storbritannia-EU. Denne vareavtalen omfatter importkvoter til Norge for de fem varene som er nevnt over og med kvotevolum tilsvarende handelen. For ost spesielt kan nevnes at kvoten på 299 tonn i den midlertidige avtalen er tatt fra den opprinnelige kvoten på 2480 tonn som ble etablert for innførsel av ost fra EU, og som er bundet i WTO. Denne er en del av den samlede kvoten for ost fra EU på 8400 tonn. I motsetning til hva som gjelder for kvotene vi har avtalt bilateralt med EU, gjør WTO-bestemmelser det mulig å splitte WTO-kvoten, slik at Storbritannia ved sin uttreden av EU tar med seg en andel basert på historisk handel. Den britiske ostekvoten på 299 tonn vil gå i fratrukk fra EUs WTO-kvote på ost slik at resterende EU-kvote blir 8101 tonn.

Representantene foreslår videre at regjeringen skal avvise nye forhandlinger med EU som tar sikte på videre liberalisering av handelen med landbruksvarer. Etter deres oppfatning er det en stor ubalanse mellom import og eksport av jordbruksvarer mellom Norge og EU. De peker på at denne ubalansen må vektlegges mer fra norsk side i artikkel 19-forhandlingene.

I henhold til EØS- avtalens artikkel 19 skal vilkårene for handelen gjennomgås med to års mellomrom med sikte på en gradvis liberalisering av handelen med landbruksvarer, innenfor rammene av partenes landbrukspolitikk. Siden inngåelsen av EØS-avtalen i 1994 har det blitt forhandlet og vedtatt tre slike artikkel 19-avtaler, den siste ble iverksatt 1. oktober 2018.

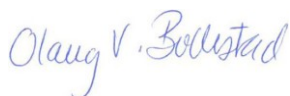
Høyt kostnadsnivå og krevende naturgitte forhold gjør at norsk landbruk har konkurranseulemper sammenlignet med andre land i Europa, noe som blant annet medfører at omfattende eksport av volumprodukter er krevende. Dette vises også i Norges negative handelsbalanse for landbruksvarer overfor EU. Mens vi importerte landbruksvarer fra EU til en verdi av 45 mrd. kroner i 2019, eksporterte vi landbruksvarer til en verdi av 8 mrd. kroner samme år.

Dersom det blir tatt initiativ til en gjennomgang av artikkel 19, vil regjeringen legge til grunn at dette må skje "innenfor rammene av partenes landbrukspolitikk". Dette gjenspeiler seg også i de tre inngåtte avtalene som er ulike i både innretning og omfang. Avtalen fra 2018 er den klart "minste", og innebar etablering av bare en ny importkvote. Økningen av ostekvoten var også betydelig mindre i 2018 (1200 tonn), enn ved inngåelse av 2012-avtalen (2700 tonn).

Etter EØS-avtalens bestemmelser er Norge forpliktet til dialog med EU om både basis landbruksvarer (artikkel 19) og bearbeidede landbruksvarer (protokoll 3). Dialogen omfatter både funksjonaliteten til inngåtte avtaler og behovet for endringer av avtalene. Også for protokoll 3 har Norge jevnlig møter med EU, der EU blant annet har uttrykt ønske om reforhandlinger av avtalen. Dette har så langt ikke vært i Norges interesse, og handelen med bearbeidede landbruksvarer baserer seg fortsatt på protokoll 3-avtalen fra 2004. Dersom Norge ber om forhandlinger etter artikkel 19 om reduserte EU-kvoter slik representantene ber om, må vi forvente at dette blir en ordinær gjennomgang av handelen med landbruksvarer i sin fulle bredde.

Et sterkt importvern er en forutsetning for å kunne opprettholde et landbruk over hele landet. Dette legger regjeringen til grunn i alle internasjonale forhandlinger, også overfor EU. Stortinget kan være trygg på at regjeringen vil fortsette å legge vekt på norsk landbruks beskyttelsesbehov i alle fremtidige forhandlinger, uavhengig av hvem motparten er.

Med hilsen

Olaug Vervik Bollestad

